

УДК 631.1

V. Havrylets

FORMATION OF TAX POLICY MEDIUM ENTERPRISES IN DYNAMIC ECONOMIC SYSTEMS COMPLEX STRUCTURED

Annotation. This paper investigates the main aspects of the tax policy of the company under the dynamic development of modern economies. Formed main stages of tax policy and outlined the basic concept of managerial decisions concerning the tax policy of the company.

The meaning of the relevant organization and concerted interactions of all its elements, in particular, tax accounting, tax planning and forecasting, fiscal monitoring of economic organizations' fiscal control for the effective implementation of the tax policy of the enterprise was analyzed.

The importance of the timely conclusion of the results of the work undertaken and the conditions of possible optimization of the tax, the financial condition of the economic entity was underlined.

Directions of the tax reforms in this area in the countries participating in the EU, the main of which is an extension of the entity of taxation at lower tax rates as a basis for the removal of business from the shady schemes are enumerated.

With the proposed algorithm of the tax policy of the company, the company managers are able to evaluate different alternatives for the tax policy of the company, which will allow comparison choose to implement the most effective version.

However, many issues related to tax planning, are solved most rational formation of accounting policy in terms of tax reasons.

In addition the proposed process of forming tax policy equivalent is suitable for both businesses are already functioning and for start-ups to companies manufacturing and non manufacturing sectors.

Key words: fiscal policy, economic system, management decisions and financial resources.

В.А. Гаврилець, аспірант БДФЕУ

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В СЕРЕДОВИЩІ ДИНАМІЧНИХ СКЛАДНОСТРУКТУРОВАНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Досліджено основні аспекти формування податкової політики підприємства в сучасних умовах динамічного розвитку економічних систем. Сформовані основні етапи формування податкової політики, а також окреслена основна концепція прийняття управлінських рішень щодо формування податкової політики підприємства.

Ключові слова: податкова політика, економічна система, управлінські рішення, фінансові ресурси.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасному розвитку економіки притаманний динамізм, складноструктурованість та багатовекторність розвитку і в таких умовах суб'єкти підприємницької діяльності повинні провадити власну діяльність із врахуванням принципів ефективності та корисності. Сьогодні безсумнівним є розуміння того, що використання стратегічного управління діяльністю підприємства є необхідною умовою успішного функціонування підприємства, а його потенціал може стати ймовірними перспективами розвитку такого підприємства. Значна частина потенціальних можливостей підприємства приховується в її податковій політиці або визначається нею. Саме тому формування податкової політики підприємства залежно від умов функціонування і з метою забезпечення реалізації максимально можливого обсягу потенціалу підприємства є вкрай актуальною проблемою сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Серед вчених-економістів найбільший інтерес для розвитку податкового менеджменту в Україні мають роботи Д. Кембела [4], Е. Томсета, Д. Джонсона, Е. Акчуріної [1], Т. Козенкової, Д. Мельника, Д. Черніка та інших. Значні дослідження в галузі податкового планування виконані українськими вченими: А. Єлісеєвим [2], М. Підлужним [2], О. Рященко [3]. Однак у більшості наукових розвідок мало уваги приділено питанню формуванню податкової політики з врахуванням функціонування підприємства в динамічних економічних системах. Більшою мірою науковці сприймають економічні процеси, що протікають в економіці під час розгляду податкової політики як такі, що є сталими або повільно протікаючими. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних положень та формування методологічного підґрунтя до формування податкової політики підприємства за умов функціонування в складноструктурованих динамічних економічних системах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні економічні системи перебувають у стадії трансформаційних змін і основою цьому є інформаційна революція, яка раз і назавжди змінила принципи та підходи до розвитку економіки як системи та елементів в межах цієї системи. Економічна система характеризується високою динамічністю розвитку та складноструктурованістю, тобто кількістю елементів та суб'єктів, які приймають участь в її функціонуванні. У 90-х роках минулого століття вчені-економісти почали говорити про теорії управління хаосом і наявність хаосоподібного розвитку в системах, не виключенням є і економічна система.

Сучасна економіка, як складна система, розвивається нерівномірно, їй притаманні як режими стійкого функціонування, так і режими хаотичної динаміки. Останнім часом економісти намагаються інтерпретувати хаотичні явища в економіці в термінах детермінованих систем, серед яких широко використовуються дискретні відображення. Так, наприклад, логістичне відображення та його модифікації завдяки їхнім універсальним властивостям і здатності описувати процеси з доволі складною динамікою широко використовуються в побудові моделей економічної динаміки на макро- і макро-рівні. Однак для грамотної побудови стратегії або прогнозу розвитку ситуації необхідно володіти колосальним масивом інформації та аналітичних даних.

Для того, щоб можна було вести мову про окрему чітко визначену траєкторію розвитку, нам знадобилося б задати початкові умови з нескінченно високою точністю. Іншими словами, потрібна була б нескінченна інформація, зумовлена нескінченною кількістю цифр, необхідних для задання початкових даних [11].

Одна й та сама причина за схожих обставин породжує одні й ті самі наслідки. Якщо відбувається подія X , то завжди матиме місце подія Y , до тих пір поки зберігатиметься умова A . Отже, коли відомі передумови і закони розвитку, то спираючись на них незалежно від часових вимірів, можна передбачити базові характеристики процесів не лише тих, що розвиваються (тобто поточних), а й тих, що виникнуть у майбутньому [12].

Економічна система в кожен момент часу існує в єдиному екземплярі, тому не можна бути впевненим, що будь-яка подія або причинно-наслідковий зв'язок певної дії матиме точно такий же результат, як і мав. Саме тому в практику все більше входять вчення про розуміння і загальні принципи функціонування певних явищ та процесів і вже виходячи з цього розуміння, будь-який елемент системи чи суб'єкт може ефективно провадити власну діяльність, забезпечуючи економічне зростання всієї системи.

Таким чином, з окреслених умов розвитку економічних систем є цілком зрозумілим, що ефективна реалізація податкової політики підприємства залежить від ряду обставин:

- наявності достатньої кількості інформації;
- наявності управлінців (менеджерів) відповідної кваліфікації;
- еластичності системи (інфраструктури) підприємства до змін;
- наявності чітко сформованих стратегічних цілей та візії розвитку підприємства;
- достатня кількість фінансових ресурсів.

Стосовно особливостей діяльності підприємства в таких умовах при формуванні податкової політики потрібно врахувати, яким чином кожен податок впливає на показники фінансово-господарської діяльності підприємства, а саме: на обсяг реалізації, собівартість продукції, прибуток, платоспроможність, фінансову стійкість, іммобілізацію оборотних коштів.

Враховуючи динаміку розвитку підприємства, формування податкової політики залежить від розробленого плану розвитку підприємства, що може бути складений:

- на короткостроковий період (як правило, 1 рік). Такий план визначає динаміку основних параметрів: обсягу обороту, складу та структури собівартості, інвестицій в основні та оборотні засоби і т. д.;
- на середньостроковий період (2-3 роки), оскільки динаміка розвитку бізнесу може істотно змінюватись по відношенню до одного запланованого року, що призведе до істотних змін у використанні системи оподаткування;
- на довгостроковий період (5 років), оскільки такі дані необхідні для визначення амортизаційної політики [7].

Однак незважаючи на терміновість податкової політики підприємства, яку воно формує, етапи її формування та алгоритм є абсолютно тотожними.

1. Визначення загального періоду формування податкової політики. Він встановлюється залежно від кінцевих цілей, які повинна задовольнити ця стратегія, і від системи оподаткування, яка прийнята підприємством за основу з врахуванням зовнішніх обставин та чинників.

2. Дослідження чинників зовнішнього податкового середовища і податкової політики держави. Таке дослідження визначає вивчення економіко-правових умов діяльності підприємства з урахуванням сучасного стану податкового середовища і можливих його змін в майбутньому періоді.

3. Формування стратегічних цілей діяльності підприємства у сфері податкового планування. Саме від правильно сформованих цілей податкової політики залежатиме процес і механізм реалізації податкової політики підприємства, тому цей етап є критично важливим.

4. Конкретизація цільових показників по термінах їх реалізації. У процесі цієї конкретизації забезпечується динамічність подання системи стратегічних нормативів податкового планування, а також їх внутрішня і зовнішня синхронізація по часу.

5. Розробка податкової політики по окремих аспектах діяльності по плануванню податкових відрахувань. У межах цього етапу податкова політика підприємства розвивається та розмежовується від видів діяльності підприємства, а також можлива конкретизація залежно від складу податків, які сплачує підприємство.

6. Розробка системи організаційно-економічних та економіко-правових заходів по забезпеченню реалізації податкової політики. Для ефективної реалізації заходів податкової політики всі забезпечуючі ланки функціонування повинні бути приведені у відповідність до сформованих цілей податкової політики.

7. Оцінка ефективності розробленої податкової політики. На даному етапі здійснюється прогнозна оцінка ефектів від впровадження сформованої податкової політики. Саме цей етап є вирішальним в процесі прийняття того чи іншого варіанту податкової політики підприємства.

Із зазначеного випливає, що основна проблема полягає в правильному формуванні цілей податкової політики та оцінці ефектів від її реалізації. За допомогою методу динамічного прогнозування можна здійснювати не тільки оптимізацію багатоетапних процесів реалізації податкової політики в умовах динамічних складноструктурованих економічних систем, але й можна спрогнозувати ефект

реалізації того чи іншого варіанту податкової політики, виходячи не тільки із загальних інтересів системи в цілому, але враховуючи кожен її етап реалізації.

У результаті прийнятого управлінського рішення щодо реалізації податкової політики або її складових економічна та фінансова система підприємства видозмінюється і набуває нового стану, що математично можна відобразити як $S^{k-1} \rightarrow S^k$. Усе це, враховуючи функціональну залежність, можна представити так:

$$S^k = f(S^{k-1}, V^k),$$

де $S_1^k, S_2^k, \dots, S_n^k$ – показники стану підприємства в конкретний момент часу;

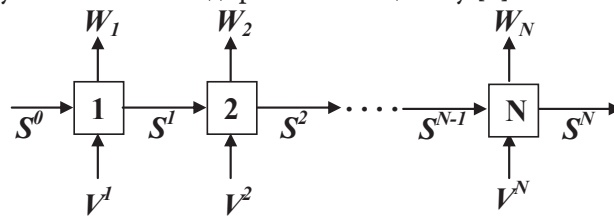
V^k – варіант управлінського рішення на k -кроці реалізації податкової політики підприємства.

Відповідно і результат функціонування податкової політики підприємства, який може бути отриманий в результаті прийняття управлінських рішень, залежить від двох зазначених змінних – попереднього стану системи та варіанту управлінського рішення. Залежно від кількості кроків, а відтак і управлінських рішень, загальний результат (ефект) функціонування системи буде відображатись як

$$W_k = \sum_{k=1}^N W_k(S^{k-1}, V^k),$$

При формуванні задач із умовою оптимальності основним її завданням є знайти саме таке управлінське рішення V^k для кожного кроку $k = 0 \dots N$, щоб отримати максимальний дохід W за N кроків.

Виходячи з означених умовностей, задача для визначення податкової політики підприємства полягатиме в тому, щоб знайти такі управлінські рішення V^k на відповідному кроці $k = 0, N$, які призводять до ефективного функціонування всього підприємства в цілому [8].

де W – отримуваний ефект, V – варіант управлінського рішення, S – стан підприємства

Рис. 1. Схема прийняття управлінських рішень в процесі формування податкової політики підприємства

За допомогою запропонованого алгоритму формування податкової політики підприємства та його менеджери мають змогу оцінювати різні альтернативні варіанти податкової політики, порівняння яких дозволить вибрати для реалізації найбільш ефективну версію. При цьому багато питань, пов'язаних з податковим плануванням, вирішуються найбільш раціональним формуванням облікової політики з точки зору оптимізації податкових платежів.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, формування податкової політики в умовах динамічних складноструктурованих економічних системах є питанням вкрай актуальним і непростим для розгляду. Запропоновані концепційні засади формування податкової політики дають змогу уніфікувати та оптимізувати процес формування податкової політики, виходячи з умов діяльності підприємств та з метою отримання максимально можливого позитивного ефекту. Окрім того, запропонований процес формування податкової політики рівнозначно підходить як для підприємств, які вже функціонують, так і для новостворених суб'єктів господарювання.

Сформовані концепційні аспекти в свою чергу охоплюють набагато ширше коло питань, які неможливо розглянути в межах одного наукового дослідження. Тому в наступних дослідженнях чільна увага буде приділена питанню виявлення фінансових резервів на підприємстві та їх генерування через оптимізацію податкової політики, а також буде розкрито методологічний апарат оцінювання ефективності функціонування податкової політики підприємства.

Список використаних джерел

1. Акчурина Е.В. Оптимизация налогообложения. Учебно-практическое пособие. – М.: Ось-89, 2003. – 496 с.
2. Єлисеєв А. Мінімізація податків законними способами / А. Єлисеєв, М. Послужний // Контракти. – 2003. – № 36-44.
3. Рященко О. Як зменшити податок на прибуток / О. Рященко // Дебет Кредит (Все про бухгалтерський облік). – 2002. – № 3. – С. 22-31.
4. Campbell D. International Tax Planning. Kluwer Law International, 1995. – 489 p.

5. Tax: Strategic Corporate Tax Planning. L., 1989. – 628 p.
6. Tomsett E. Tax Planning For Multinational Companies. – N.-Y., 1989. – 544 p.
7. Лемішовська О.С. Роль та значення податкової політики підприємства в сучасних умовах // Науковий вісник НЛТУ України. – 2005. – № 15.4. – С. 243-247.
8. Карпінський Б.А. Синергетика: еволюція поглядів та прояв управлінських рішень у фінансово-економічному просторі. Частина I / Б.А. Карпінський, В.О. Григоренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – № 23.7. – С. 366-375.
9. Беллман Р. Динамическое программирование / Р. Беллман. – М.: Изд-во иностр. лит., 1960. – 400 с.
10. Чупров С.В. Неустойчивое равновесие и устойчивое неравновесие экономической системы. От воззрений Н.Д. Кондратьева к современной парадигме / С.В. Чупров. // Экономическая наука современной России. – 2006. – № 3. – С. 112-120.
11. Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. – М.: Мир, 1990. – С. 48.
12. Гальчинський А.С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань Монографія. – К.: Либідь, 2013. – 472 с.

***Аннотация.** Исследованы основные аспекты формирования налоговой политики предприятия в современных условиях динамического развития экономических систем. Сформированы основные этапы формирования налоговой политики, а также очерчена основная концепция принятия управленческих решений по формированию налоговой политики предприятия.*

***Ключевые слова:** налоговая политика, экономическая система, управленческие решения, финансовые ресурсы.*